

יורם קניוק / העיטים

ואז נשתררה דממה. נשמעו גניחות אחרונות והשעה היתה רק שלוש אחר הצהריים. רוח החל לנשוב. במעלה הגבעות נשמעו הדי הרוח כמו נהמה, חולף בתוך חריצי ואדיות. שוכות צבר ומאחוריהן סוכה זנוחה, כמה עצים סוככים עליה, דרך עפר משתרכת מעלה, והיריות האחרונות שלנו נשמעו כאילו היו כבר נורות בהיסוס. התחמושת אזלה וכל אחד נותר לעצמו. כאשר תימרן המפקד את הנהג שלו צעק מישהו, אל תברח! וידעתי. הכול היה ברור, השעה הזאת ציירה תוואים בהירים שעדיין לא נתמלאו עגמומיות של צללים, והמתים שכבו בשורה בלתי-מסודרת, בחולצות קרועות שקודם עשו מהן תחבושות, בעינים פקוחות או עצומות ומן הצד שמעתי קול; דפקו אותנו. היבטתי ולא היה עוד האיש. הקול הזה שנדם שכב ביניהם והמשורין של המפקד הצליח לעבור מחסום על יד המשוריינים השרופים, ונשמעו צרורות נמהרים ושריקות כדורים מן הגבעות שנורו לעברו. ואז הבהירות, שכמעט לא נמוגה, אך נתמלאה איזו שקיפות, והבקעה הקטנה הזאת המוקפת אורנים, גבעות סלעיות ושוכות צבר, שהיתה שרויה בתוך עיגול רחב יותר של הרים רחוקים עוטים גוון סגלגל, אז הלוא היתה ההכרעה כה ברורה. המשורין פילס לו דרך ופרץ עוד מחסום, נשמע קול נפץ של מוקש ויריות נורו בפראות לעברו ואילו המשוריינים האחרים, הפגורים, העלו עדיין עשן דק של שריפה, ומרחוק איבבו האורנים ברוח הזה, ואני שם, בן 17 שנה ו-8 חודשים, שיער חום, עינים עצומות, בגדים קרועים, סטן ריק, רצייתי מים, לשתות, ליקקתי את המי-מיה של המת לשמאלי, לא ידעתי מיהו, היא היתה כמעט ריקה, ואז לחכות. ראי, אני כותב היום דבר שאירע מזמן. שכחתי אותו; לאחר מכן, כאילו רצייתי לדחקו ממני. עתה, כאשר חזר הזיכרון, על סלע למול חוף הים של אפולוניה וחמים היום, ורוח מחליק על פני הגלים ושני צעירים מתגפפים למטה, בין השיחים, ומכאן, מן הנקודה הזקורה הזאת, פרושה איזו תהום, חרוצה אבן חול, זגוגיות ירוקות, פזורות על כל עבר, והמסגד המקומט לשמאלי, עתה אני חוזר אל הדברים האלה בלי שום תוספות, כאילו אתמול אירעו, והלוא שום דבר לא נגע בזיכרון, הוא היה חבוי בי מלא לחלוטין, ואני נוגע בו ואין בו שום תוספת של דברים הנדבקים לכל זיכרון ומפרשים אותו תוך כדי זכירה, עתה פשוט עולות תמונות וכאילו חי אני לרגע במקום אחר, יכול אני להריח, מסוגל לראות חולצה קרועה ולדעת בדיוק באיזה צד היו תופרים אז את הכיס. זה קרה אז, אבל התמונות עולות צלולות ובהירות מתוכי, מן המקום בו אילצתי את עצמי לשכוח את

הדבר ולחיות כאילו לא אירע; אבל הוא היה, והמשוררין אכן עלה במעלה
ההר ונעלם לתוך החורשה המגיחה לי מתוך הצללים שכבר אפפוה, ואני
רואה את הציפורים בסיעותיהן הארוגות כמו מבעד מסך שקוף של
תיאטרון, הציפורים השטות באוויר בסיעותיהן המאורגנות למופת, חולפות
מעלי, במיפגן חרישי ואדיש, אף כי לא תמים כל כך

הקולות הדמומים ביותר החלו להימוג כאילו ניתנה איזו פקודה
מפורשת, פרשתי ידיי, שכבתי בתנוחה כזאת שאוכל להיראות מת,
התכססיות הבדוקה של רצון החיים פעלה כאן ללא מחשבה יתירה, ומבין
השמורות העצומות למחצה ראיתי קרן שמש מופזת מכה בפראות את זיו
הסלע שקרוב אליו עמד קודם אדם שקרס לאחר שצעק: לפחות קח את
הפצועים, והמפקד ענה לו: אין פנאי! ולאן, ועוד מעט אשוב עם עזרה
והאיש הלוא קרס, כמו אבן לתוך מים ואחר כך נפלו עוד כמה מהם, כמו
בסרט אילם, משהו שאולי, אם היו משחקים אותו בהצגה, היה אפילו
משעשע. ילדים בסדר-גודל של מבוגרים קורסים בצורות מוגזמות
והתנוחות שלהם, קפיאתם משוללת החן, מהוות ניגוד מושלם ליפעת
הציפורים שהופגנה נגדנו במעין בוז, בוז לנו, בוז לאויב, בוז לניצחון או
לתבוסה הגדולה, בוז לאורנים שניסו לשווא לשוות מבע מאורגן וגיאו-
מטרי לבקעה, שהחלה מתמלאת תנוחה ואולי אף חמלה צבועה על עצמה.
חמלה זו, שאולי רק אני יכולתי לחוש בה בלא העמדת פנים, אף כי היתה
ברורה כל כך שחשבתי שאפילו הם, היורים שעל הגבעות, חשים בה, ואולי
מבינים את הניצחון שלהם כטעות גיאומטרית, אפילו היה בו כה הרבה
מן הפאתוס המביס, המבזה את המוות של מי שלו טמנת מארב מוצלח,
כמו משחק שחוקיו מתחילים להיחשף רק עתה. וכך שכבתי. מבעד
לשמורות המופשלות בזהירות רואה אני מתים. המחשבה לא היתה
שגרתית למקרים מסוג זה. איש לא הכין אותי למה צריך אדם לחשוב
ברגעים כאלה. למה כבר מכינים אותנו. חשבתי על גן הילדים, כי רוב
האנשים, או חלקם הגדול, ואיני יודע בדיוק כמה, כלומר איני זוכר במדויק,
האנשים שעל-ידי, למדו איתי פעם בגן, הם למדו שנה אחת מעליי,
וחשבתי על הגננת חווה עם אפרוחיה, וכולנו עומדים מאחורי אוניה
עשויה קארטון או דיקט, במושבה, מול בית-העם, ולאוניה שתי ארובות,
אני נשבע, חשבתי על שתי הארובות המזוינות ההן, בין שני דקלים וקיר
מוצל על-ידי בוגנוויליה ענקית, וחווה עם החיוך המר של אשה זנוחה,
עייפה, אולי עם איזשהו ידע שאסור היה לה להעניק לנו, ואנחנו, בחליפות
מלחים שאימהות יגעות תפרו למעננו אחרי איסוף הביצים בלול, והחליבה
וניקוי הבית, ולומר "אוניה עם ארובה לאן נוסעת אוניה, באה אני ממר-
חקים", ואני מצחיק, אולי יותר מכולם, צעיר מהם בשנה, בקאסקט, חיזור,
רזה מאוד, רוצה להיות במקום אחר, כמו תמיד, אפילו עם מבט ברור

כל-כך של מי שרוצה להיות שמח, ולפחות עד מוות מארובות של קארטון, הלוא על זה חשבתי. ועתה שכבו הם סביבי. לא ראיתי אותם נולדים; אבל במושבה הקטנה שלנו ובמושבות הסמוכות אנחנו הלוא גדלנו יחד, היו דברים שכולנו אמרנו פחות או יותר באופן דומה. ופתאום, בשלוש אחר-הצוהרים חדלו להיות, נסתיימו בתנוחות מלאות תשוקה, כאילו למות היה כל מה שהם ביקשו אי-פעם להיות, ולא מלחים על אוניה מקארטון המביאה יהודים לארץ-ישראל עם תרמיל ומקל

היו הלוא גם אחרים, לא מן הגן שלי, לא מבית הספר, אחרים שהיכרתי מאוחר יותר והיו כאלה שלא היכרתי כלל. היצתי בהם בעינים העצומות למחצה הנוצרות את הרגעים, את כל הרגעים האלה, במין איטיות מרגיזה, בריגוש דחוק, בכוונה כלל לא-נסתרת לשנא את הציפורים המהודרות כסונטות מן האירוע שהייתי בתוכו, אירוע שעתה נהיה גבישי, אולי נצחי, מלא ילדים שכבר ברגע זה מתחילים את הזחילה הבלתי-נמנעת שלהם אל תוך האדמה עם הידיים הקפואות שלהם, עם גופות שתנוחתן נעולה על מסגר. ומסביב, על הגבעות, ישבו אנשים, לא ראיתי אותם, עכשיו הלוא אני לבדי, רק אני והם. לפעמים ראיתי קנה רובה מציץ או קצה לועה של מכונת ירייה, אולי היה זה ברן, והם, הבלתי נראים, יורים לעבר שלושים ושלוש גופות, ואלי. מי חלם על כך? אני, אחרי כל השנים, עם אותן פנים, וכל רגע הלוא מבגיר אותי בעוצמה ערמומית כנגד נצחיות קפיאתם של שלושים ושלושת המתים. כל הילדים שעמדו מאחורי אותה אוניה, כמעט כולם, אולי אני מפריז? ויש לומר חציים, אבל היו גנים אחרים דומים כל כך, כולנו דמינו זה לזה דמיון מופרז, והם היו עתה דמויי אבן מתקשה והולכת בשדה מלא קוצים ואילו בתוכי הולם איזה לב, הדם זורם, הידיים פרושות, המשחק בלהיות מת הוא מגוחך, ואולי תפל על יד מתים. מתים עד קצה גבול היכולת, ואני משחק, כמו אז בגן, אז מלח היום מת, ואין עוד גננת, והרוח נושבת עתה ומביא עימו קרירות רחוקה; אבל הרוח היה מזרחי והקרירות היתה יבשה, קשה, ושתי זמורות ריחפו להן בעצלתיים מכוונים בתוך האוויר שנראה עתה כאילו הוא מאבד מעט מן השקיפות האלימה

היה עליו לשנא, אמרתי לעצמי בקולו של מישהו אחר. חבל שאין לי רימון יד, למות בו. דברים כאלה חשב(תי) מחופש שוב, כתמיד, המשחק היה בעל חוקיות משלו וידעתי שאני משחקו די טוב, אך חרה לי, חרה לי להיות מבוזה על-ידי הציפורים המתרחקות שמרחוק נדמו לענן קטן של סימני-שאלה מרחפים

הם ירו לעברנו, כי היה נעים להם לשחק ולהשתעשע אחרי הניצחון המושלם שלהם. גם הם ראו את המפקד נס, חולף במשוריץ שלו בעד המחסומים, ונהגו המעולה מעניק למנוסה איזו תהילה שלא היתה לה

באמת. אבל הם ראו, ואולי הרהיב אותם מראה התבוסה, והיא התממשה בעיניהם ונעשתה נמרצת כאשר ראו את המפקד נס ומישהו צועק וקורס מן הסלע, ואחר כך משתררת דומיה מוחלטת של גופות שהיו קודם לכן ילדים או נערים, קיראו להם ככל שתרצו, ולכן הם ירו באקראי כמו ילדים זחוחי דעת היודים אבנים, ללא כוונת זדון מסוימת, ללא שיטה. אולי היתה זאת שגיאיתם, הם היו צריכים להתנהג על-פי שיטה מסוימת, כי גם למוות ההמוני הזה בתוך הבקעה חייב היה להיות איזה היגיון ויזואלי, אולי אף מרחב של שיקול, שנאה ואדישות לחילופין; אבל הם ירו מתוך עצלנות, אולי אף עייפות, ורק חבל שלא יכולתי לראות אותם. הם ישבו במה שהיה שטח מת לגבי, רק את הלועים ראיתי לפעמים, את ההבהקים, לא אנשים, ואחרי זמן-מה חשתי שאיזו מכונה אלאישית יורה בנו, לא בני-אדם, והדבר לא רק שלא הקל, אלא שעשה את המנוסה שלי לתוך משחק המוות המושלם ליותר קשה, ליותר בלתי-מוסרית וניקלה. לא יכולתי, כמובן, לדעת אל מי הם מכוונים את הרובים ואת הברזן וזה יצר איזו מתיחות, שאולי פגה מאוחר יותר לתוך תחושה של גורליות קצובה, דממה ויריות לסירוגין; אבל מתיחות זאת היתה מעטה אנושי למשהו שנהיה בגללם כה מיכני, שלא היווה תשובה לזמן הניגר לאט מדי. הכדורים היו ננעצים בידידי, והיו מתים שלמגע הכדור זעו, כאילו התעוררו; אבל הכול היה מאורגן כך שאחרי כל נייע של מת שפגע בו כדור, הוא ישקע עמוק יותר, או שהפנים האלו, הפנים היפות שלהם, יהיו רטושות יותר. למעלה היו פרושים להם השמים. הם היו יותר מאשר אי פעם, לי. חשבתי אפילו מדוע עד אז לא ראיתי אף פעם כל כך הרבה שמים, וכה הרבה גוונים בכחול הבהיר הזה. היה צורך עצום למצוא ניסוחים הולמים, משהו מגדיר כדי לא לנוע, לא לזוז, כי אם אזו לא אקום עוד, אולי גם אם לא אזו, היתה תלויה כאן אפשרות אוליית גדולה ואני פשוט נמזגתי לתוכה וניסיתי לסייע לעצמי על-ידי פיענוח בלתי-מדויק של חוטי שתי-וערב של חיים ומוות, חוטים שאותם, כמובן, לא יכולתי לא לראות ולא להבין. לרגע אפילו נרדמתי

אולי בעצם לא נרדמתי אלא שקעתי בנימנום, הלוא היינו כולנו עייפים, העייפות היתה גדולה עוד קודם, שעות ארוכות. יצאנו למה שהיה צריך להיות פעולת הסחה בארבע לפנות בוקר, גילו אותנו בשש בבוקר, לחמנו, בלי הרבה תקווה לניצחון, עד שתיים, שתיים וחצי. הגסיסה החלה אז ונסתיימה בשלוש, כאשר מתו כמעט כולם. התחמושת אזלה והמפקד נס והיריות הבודדות העקשניות והבלתי יעילות שלנו נדמו בזו אחר זו. ועתה כבר שלוש וחצי, אולי ארבע, העייפות הזאת היתה מכרעת. היא עצמה את השמורות עוד יותר, השמים נתאפלו לרגע, היו כוכבים בתוך השמו-רות, היו שניות של מין היות מזוג באי-היות, או כך אני רואה אותן עתה

ואת יכולה להשמיט מילים אחרונות אלו, שכן גם את יכולה להישאר שם תמיד, כמוני, בשיכחה מוחלטת או להיות שם בכל רגע ורגע ולדעת, לדמיין, לתעתע בעצמך, אחרי ככלות הכול, מי את שתדעי פחות ממני, אני שלא ידעתי אפילו מה הקשר הבלתי-ניתן לעירעור עדיין בין הרגעים הללו, שם, לבין כל הרגעים שיבואו אחר כך, שנים ארוכות, מתוך שיכחה, מתוך היענות עמוקה, לפרקים אף בשיכחה העצומה והבלתי נסלחת, אם כי אולי, אולי לא לך, היא מובנת, ולכן אי-היות אינו אלא תיאור מאוחר וספרותי, אני יודע, של עצמת עינים, של ריח התאבון מרחוק, של חירחור הקרביים הרעבים למזון אפילו ברגעים אלו, של התמזגות עם המתים, כאילו היו מבצר ואני מבקש איזו קירבה בלתי-אפשרית, של ידידים, שפנו לי עורף בעקשנות שלא היתה בהם כלל; ואפילו חלמתי חלומות קצרים, מהופנטים, מלאי דילוגים שבאחד מהם, אני זוכר זאת בבהירות מפתיעה, אמר לי ברוך כוגן ששכב מת ואת קצה רגלו הקפואה יכולתי לראות כל העת בזווית עיני השמאלית, ברוך שהיה קודם ידיד, אולי לא ידיד של-ממש אלא מישהו שמגלים את אישיותו החדפעמית בנסיעה לילית בתוך משורין מאופל-אורות בדרך לאיזה קרב, או בחזרה ממנו, בשבילי הלילות שקדמו, שעתה נדמו כאילו נסתיימו בשעה שלוש והציבו אחריהם קו עבה של ניתוק, וברוך אמר לי אז: שמע, תהיה מלחמה רצינית.. ואני ידעתי, בחלום ידעתי, שהיא ישנה, שהיא סביב לי, על ידי, מעלי, בתוכי, אבל ניסיתי לדבר אליו ומשום מה לא יכולתי לומר דבר. הוא הוסיף ואמר: קח נשק, שיהיה לך נשק, לך הביתה ושב למעלה. ואז פתאום אמרתי לו, והמילים כן באו; למה לא לשבת למטה, אם יפציצו הרי מוטב לא להיות למעלה, אבל הוא אמר; לא, לא, זה יהיה רציני עם מצבים שתצטרך לירות בהם ממש והתעוררתי כי לא היה לי נשק

ניסיתי להבין אז כמה זמן חלף, דקות, שעה? השמים היו בעלי אותו גוון כמעט, אבל במקום הציפורים שקודם חלפו מעליי ראיתי עכשיו כמה עורבים קרבים. הם עדיין היו מתעופפים מעל קבר השיח ואחד מהם ישב לרגע על אצבע ברוש שהרוח כופף אותו מעט לעבר שוכות הצבר, והאנשים שעל הגבעות, האנשים שירו בנו, ירו עתה גם בעורבים, וזה היה משהו פתאומי כי היריות היו עתה לשני כיוונים בעת ובעונה אחת, ואפשר היה לשמוע את ההבדל בין שריקות הכדורים ושמעתי צחוק מרחוק ונדמה לי שאף שמעתי פיכפוך מים נמזגים לתוך סיר, או פינג'אן, או שמא קומקום, ובאמת עלתה עננה קלילה של עשן שהתאבכה תמימה מאוד מאחורי השיחים ושוב היו הכדורים ניתזים לתוך שורת הגופות ומן הצד שלי היה רק משהו דומם, ותמונה רחוקה מיטשטשת והולכת של אונייה בעלת שתי ארובות מקארטון, ומה הם חושבים, הירהרתי, איך אני מגדיר לעצמי מצבים אלה, המשתנים מצורה גזורה אחת למישהו, מה

הקשר בין העשן הדק שעתה כמעט חדל להתאבך ולבין העורבים הקרבים, ואני הוגה בכדור, רואה אותו במו עיניי, כדור כמו אלה שיריתי קודם, לפני שאזלה ממני התחמושת, ואני רואה אותו במוחשיות חדה חודר לתוך מוחי דווקא, ואז אני אומר לעצמי: הלוא אתה יודע שאתה חי רק אחרי שנגמרת שריקתו החדה הצווחנית של הכדור והמתח גובר בי בין המוות המצפה לבין שהייה מסוימת, בלתי נודעת באורכה המשוער, ואתה מודד דקות, או שמא מנסה לאמוד אותן, משתדל להבין את זרימת הזמן שרק ליד הגופות המנצחות והולכות את קפיאתן אתה מבין את אי תלישותן ממך, אבל הזמן של שם, אותו זמן מסוים, שונה מזמנים אחרים, ככל שהוא היה חלק ממך היה גם בלתי מוחשי והיו לו מימדים משלו, אף כי לא היתה לו הגדרה מדויקת, לא היה בו משהו שמאפשר היה להיאחו בו, או שמא היה, שמא הוא הוא המעביר אותך אל הדימויים העצמיים שלו וכך אתה מסוגל לחלוף למהות אחרת, ואחר-כך שוב אחרת, עד שיירד החושך המיוחל, אף כי אז, ברגעים ההם, וכאן אני זוכר זאת במפורש, לא חיכיתי כלל לחושך, אף כי משהו בי חיכה אף חיכה; חיכיתי אולי לעוד דקה, לעוד חמש דקות, אבל לא פירשתי את הציפיה הזאת במושגים של זמן. והשמיים הלוא היו אותם שמיים מלבד השתנות קלילה וכמעט בלתי-נתפסת עדיין, ואתה מודד דברים על פי רחשים רחוקים, על-פי שורת נמלים ההולכת עתה מתחת לגופך ותעבור הלאה, חיפושית מפר-כסת, כמה שיחים נעים, הרוח המאבב פתאום בתוך האורנים, ואז קרב להק העורבים והם חגים למעלה, סביב סביב כאילו איזשהו טכס מצפה לך מתוך הרחש הבלתי פוסק של העצמים הקטנטנים האלה, החיפושית, הנמלים, העשן שחדל להתאבך, או אז, מתוך מעגל העורבים הצורחים החגים סביב סביב הוא מופיע, כן, הלוא אז הופיע העיט הראשון

אני זוכר אותו במדויק והלוא לא ידעתי אז שהציפור הענקית הזאת היא עיט. השמורות העצומות למחצה שמרו על איזו אי בהירות מכוונת, הכול נראה מטושטש קמעה, יכולתי לפעמים לעצום את עיניי חזק מאוד ולפוקחן שוב וחשתי כאב עז ברקותי, בקודקודי, הייתי הלוא צמא ורעב וכל גופי — אני משער, אף כי איני זוכר את הכאב בצורה מדויקת — בער, כמו היה מוטלא טלאים טלאים ואז לראות את המראה המטושטש בעוצמה גדולה פי כמה, ובוודאי היו עיניי אדומות והעיט שנקלע לתוך פריסמת עיני היה מאיית את שמו, את זהותו הנחרצת, הייתי אומר: את כבודו, כאילו חמק לכאן מתוך איזה אפוס נורא-הוד שברגע זה ממש נברא בנצחיות רחוקה והדורה. ואני, אני מחפש כאן, בין הקוצים האלה את קצה פשרו; אבל הלוא הייתי רוצה לפענח אותו והכול הלוא היה מוכן, באיזשהו מובן שאיני מסוגל לתארו, להופעתו של העיט, ואחר כך

לעוד עיט ועוד אחד ועוד... ואני הלוא יכולתי לדעת, ולא ידעתי; אבל הוכנסתי בסוד הדברים מתוך התרחשות שחלקי בה היה מועט ביותר העורבים חגו עתה סביב העיטים בתכסיות מעולה, בטכסיות בעלת מיבנים מעוגלים, מיבנים אורגאניים, אך עדיין לא מבהילים, אולי משוללי ייחוס שהיה לעיט הראשון שחג איטי והדור, אבל ללא בהילות; משהו במיבנה, משהו שהיה רקום היטב, משולב בצורה שנראתה נכונה ומדויקת ברירות שעתה חדלו לשעה קלה, מיבנה שנעשה מארג צפוף של שקיפות בהולה וודאית

העורבים היו חגים סביב מה שנראה היה כאלים מעופפים, השמיים עדיין כה בהירים, אך עתה נתרכך האור בהם ואיזו עלטה, או הינומה של עלטה, החלה לעטוף אותם, והכול עמד בכבודם של העיטים שבאו, כאילו היו באים אל אירוע, או אף אל מקום, שנוצר למענם בלבד, משהו שהם לו אדון, לאו דווקא עוין, אף לא בלתי רגיש. היה בהם יופי אלמותי, משהו החורג משיגרה של יריות ומוות, הם לא באו אל המוות, המוות בא אליהם, קרן אליהם, כמה אליהם. זו היתה ההרגשה המוזרה ביותר, היה בהם משהו קדום, אולי נשלחו לכאן על ידי מלכים קדמוניים והם כאן לא אורחים אלא בעלי-בית בארמון הזה, שעתה לבש את ממדיו הנכונים, בבקעה שעד כה נראתה עלובה ומשוללת חשיבות; ארמון מלא מוות וילדים קפואים ותנוחות מעוותות ועורבים ויריות וחיפושיות ונמלים ורוח מאבב, שפתאום נהפך לגיא אצילות בלתי יומרנית, שהם, העיטים, יצרו אותו בעצם היותם, אצילות מלאת אדנות, ואפילו רוך, שהיה ארוג בצורת מעופם האיטית, המרחפת, שהלוא הם חגו באיטיות שאצרה כוח בהתמדה קצובה כאילו היה הקצב מתוכנן, בלתי ארעי, כבול לתוקים מפוארים, רחוקים, שנשתמרו כאן, וזאת בניגוד לי, שהייתי איזשהו אורח לרגע

ואז נעשיתי מודע לעין הימנית שלי. פתאום היתה חרדה על עצמה, בנפרד ממני. בוודאי האדימה יותר, נעשתה לחה, דמעות בתוך העין, לא של בכי או צחוק, דמעות של מאמץ אדיר, דמעות שכיסו את השמורות העצומות למחצה וראיתי פריסמות צבעוניות די נאות, אך העין היתה לכודה בכאב פולח, ואולי בקלון מסוים. קודם לכן, טרם שכבתי כמת, ראיתי להרף עין את החורשות שהיו נטועות למרגלות ההר שמאחוריי. ברגע ששכבתי עוד ראיתי כמה צללים על ההר ההוא שפנה מזרחה. נזכרתי בזה כי היו רגעים בהם ניסיתי לדמיין לעצמי מה מידת הצלליות של ההר מאחוריי, ואף ניסיתי לראותו, אך ללא הועיל ועיני בערו בניסיון לדמיין לעצמי את מידת הצל שמאחוריי על-ידי השוואות בלתי-משמעותיות לחלוטין עם בוחק הגבעות שמולי, הלכודות באור השמש, ועתה היו עיניי כואבות בצורה דומה, ועיני הימנית הלוא היתה אדונית לעצמה והיא אולי אותתה לעיט, שנראה היה לה כאילו יבין לתחונניה

והיתה זאת פעולה יזומה של העין — היא רצתה שהעיטים יעזבו אותה
לנפשה

אבל רק אדם ששכב במקום כזה, ואת הלוא לא שכבת, ואני שכחתי
את התמונה הזאת שנים רבות, ולכן לא ידעתי או לא הייתי מודע לה,
רק אדם שהיה שם יבין את האירוניה בסיפור העין. שוכב אדם צעיר בין
מתים. האויב אינו יודע שהוא מתחזה למת. האויב יורה. כדור עלול
להיתקע בו כל רגע. ואז באים העיטים, שלהם שייך התיאטרון הענק הזה,
שכל המחזה שהתרחש כאן מאז הבוקר נועד למענם בלבד, שהם חוקי
הטבע המפורסמים, הם המתפרנסים, כמו כוהני דת, על פגרים, ושלא כמו
כוהני הדת הפגרים מתים למענם, ודווקא הם, החיים את המחזה, האודנים
אותו, הבאים אליו כלתוך שלהם, דווקא הם ידעו שאיני מת. ועיני שהיתה
חלק מיידע אנושי של עשרות אלפי שנים לא ידעה את מה שהם היו
יודעים, וחשבתי, אבל מה חשבתי? האם ילד שאינו בן שמונה-עשרה
עדיין, וצריך לבנות לעצמו שורת תגובות בלתי-נדלית למצבים שאיש לא
הבין אותו אליהם, יכול היה לדעת שהעיט יודע מי מת ומי לא? ועיני,
הלוא אפילו חכמה היא פי חמישים ממני או טיפשה פי מאה, עדיין היא
עיני ואני מפרש את אותותיה במושגי שלי, ולא במושגים של מורה
לטבע

וכך, לכוד בין תחינת העין ופחד מהמם, שאפילו לא יכולתי עדיין
להיות מודע לו, ומודע כאב עתידי שלא ידעתי איך אעמוד בו, חשבתי
על הקלון הזה המוענק לי כמה חודשים לפני יום-הולדתי השמונה-עשרה,
תשורה משורה ארוכה של גננות ומורים, הקלון הזה למות לבדי תוך כדי
משחק שאת חוקיו איני מסוגל להבין. העיט החג מעליי, אולי אף הגה
בעצמו במהתלה הזאת, שהרי בניגוד לעיני הוא ידע היטב שאני חי ואז
חשבתי שאולי דווקא משום כך הוא ירד אליי, הוא ירד על מנת להוכיח לי,
אפילו לשביב של שניה, כאשר תימלק עיני במלקחי הברזל של מקורו
המעוקם, שאין משחקים משחקי נערות בלי לדעת את הכללים. ואני, מה
כבר ידעתי? והאם המפקד שנס וטען שיביא עזרה לא חשב על כך רק
מפני שלא כל הנתונים היו בידו? היו לו הרבה יותר נתונים מאשר לי...
וכאן אני נגדם, לבדי, ולך שחק גיבור בפני קהל של עיטים וקני רובים
ולק עורבים וחיפושיות ונמלים ורוח

הייתי בהול במידת-מה אל משחקה (הערוך בצורה די מגושמת) של
עיני, הייתי בהול אל הערכתה את עצמה, אל תחנוניה המאולפים, ואולי,
אולי, בכל העולם הקפוא שבתוכו שכבתי הייתי גם די גא בה, בעצמאותה,
בעקשנותה, אולי בתמימותה ובחוסר מודעותי לעצמי ולכך שהעין היא
חלק ממני, ואני איני חלק ממנה, ממש כפי שאז ידעתי לראשונה שהמוות
יודע את החיים; אבל החיים אינם יודעים את המוות. הייתי גא בעיני שיש

לה מקורות מידע ועוצמה משל עצמה, ואותות, ולשון משלה, שיש לה כוונות נסתרות וגיאוגראפיה תכססנית

העיטים היו חגים עתה בצורת באלט. שניים היו חגים בתווק, והאחרים, כחמישה-עשר, או אף יותר, חגים סביב השניים הגדולים. עיניי מרדו גדלים וצורות, כי זה כל מה שהייתי מסוגל לדעת; צבעים צורות וגדלים, וידעתי שאין למידע שלי כל חשיבות עקרונית ואף-על-פי-כן המשכתי למדוד. העורבים היו מקרקרים קרע-קרא, לפרקים חגים סביב העיטים במעגל רחב למדי כמו במחולות מעגל עתיקי-יומין, גזורים על פי הנחיות הטבועות עמוק בדמם, הם לא נחתו עדיין, הם אמדו מרחוק את הגבעות, את הבקעה, אני מניח שאפשר לקרוא למקום ההוא בקעה, אף כי היו שם גבשושיות עפר, גבעונות קטנות, שיחים וקוצים והגבעות סביב לא יצרו שום צורה דמויית תיאטרון, אלא מערך התקפי מבחינה איסטרטגית של האויב שבוודאי החליט משום כך להניח לנו את המארב המוצלח שלו דווקא שם, והעיטים הלוא נראו מלכתחילה חשובים יותר מהאויב, שלא רק היריות שלו כמעט חדלו לשעה קלה, אלא מכיוון שכאשר הם מרדו את הממלכה שלהם לא הקימו חיץ בינינו לבין האויב, ואילו היה ביניהם מת, ואולי ישנם שם מתים שאיני רואם, ולמעשה כיצד ייתכן שאחרי קרב ארוך כזה לא יהיו שם מתים? אילו יכלו, היו עטים, ואולי אף יעוטו, על האויב המת ממש באותה צורה שיעוטו עלינו. לא היה שום הבדל, במעופם, מנקודת מבטם היה המוות אחד, וזה יצר כלפיהם איזה יחס מיוחד, משהו הגובל ביכולת אלוהית, או אפילו זאת של הזבוב, להיות בלתי-שייך וטרדן לך ולאויבך בעת ובעונה אחת

ילדים חושבים לפעמים במושגים של ארץ משלהם, עם בולים ומלך שהוא הם... למול אדוני הבקעה חשבתי על הילדים, שהיו איתי, שלא התבגרו עתה בשעה שחלפה, אבל ללא קשר עוד איתם, וחשבתי על חווה, הגנת, מאחורי האוניה בעלת שתי הארובות, שלימדה אותנו לשנא בצורה מסודרת, את הזיונים בחנוכה, את הפרסים בפורים, את המצרים בפסח; היא לא היתה שם כדי לסייע לי לתזמר את שורת המתים הזאת השייכת לה, שממנה באה, לכדי דיקלום קבוצתי או לאיזה שיר נועז; לא, היא לא היתה שם כדי לארגן ולפקח, וחשבתי, במרירות אופיינית לנער שהייתי עד אז, למה אינך כאן, את בעלת העיניים העיקשות, את חרושת הקמטים שאולי סבלת סבל ממשי שאותו לא ידעת ללמד אותנו במקום את חנה ושבעת בניה וילדי המן על העץ תלויים, בשלושה קולות, והלוא הייתי אז ילד ולא ידעתי מהו סבל ממשי; אבל ראי, גם עתה, למול כל המתרחש, לא ידעתי דבר פשוט למדי, ידעתי שקורה אסון, אבל לא ידעתי למי הוא קורה, לא ידעתי שהוא קורה לי, רק העין היתה ערות שאני לוחם נגד משהו, שאני משער משהו שאולי הוא כולל גם אותי

שוכב בין מתים; הלוא לומדתי להגדיר שנאות, עמים, מצבים, וצמחים, לזיבש פרחים, עתה לא נראו פרחים, על עיטים לא למדתי דבר ולא על ילדים, שייאלצו עתה לדחוף את הרקפות העתידות לפרוח כאן באביב, מלמטה; עדיין איני אומר גופות, אני חושב עליהם במונחים מופשטים, המוות שלהם עדיין אינו מובן לי יותר משמובנים לי החיים שלי עצמי; אבל מעופם של העיטים מעניק ממשות לדברים אלה, מתעד אותם, אם אפשר לומר, ואת הלוא יודעת מה חשוב להגדיר דברים, אפילו אחר כך אני שותק הגדרות אלו שנים הרבה ומחפש דרך לחמוק מכל אתריות אישית והלוא היתה כאן אתריות עצומה שלא יכולתי שלא לחוש בה, אתריות לגבי מה רואים, מה חושבים ועושים העיטים לילדים שכמוני למדו אצל הגננת חווה או גננות דומות לה

היתה בחבריי עתה מובסות מושלמת ועל ידם הייתי עדיין פוטנציה חיה, לכן חלמתי ממלכות ואוניה עם שתי ארובות והייתי שוב הילד החובש קאסקט של אבא שלו וחושב מה עצוב לראות את הגורן במושבה מוצפת מים אחרי השירים בלילה והערב ההוא כאשר הפר עלה על הפרה, על יד המחלבה, והגברת צ'סטחובה קיבלה התקף עצבים וצחקה שלושה שבועות ללא הפסק ואמרה מי צריך דגל כשיש למשהו תורן נציוראלי כזה. אני זוכר את המילים כאן וזה כל כך לא שייך, הצחוק העיוור של גברת צ'סטחובה שכל הימים העמידו אותה מול דגלים לאומיים, בסערות חול, ברוח או בגשם שוטף, ונאמו בפניה נאומים נמלצים, בעיקר על יד הבור של הראשונים, סמוך למגדל המים, בור התיירות המקומי, שראש המועצה היה מגדיל אותו כל שנה, ביום הכיפורים בהסתר, כשכולם היו מתפללים בבית הכנסת, והלוא הביאו לה שדכנים ומשודכים עתידים מן המושבות הסמוכות; אבל רק דגלים היא ראתה, מה שלא ראתה כנראה היה התורן, וכאן על יד הגורן... אבל העיטים מסכו לתוך המחשבות האלו אותה עיקשות שיש למחשבות הנתקעות שאינן עוזבות אותך, משהו שאתה יודע שהמוסיקה הבלתי-נשמעת שלו והמסך הבלתי-נראה שלו אינם אלא הסוואה עליונה וכבירה יותר מכל תיאטרון שיש בו איום ותפארת, מסכים ומוסיקה, אבל אין בו משהו מרכזי המעצב את צורתו לשלמות טבעית ומוחלטת כל כך

אולי אני מאריך שלא לצורך. אבל למי אפשר לספר דבר בלתי חשוב זה, בלתי מדוד אלא במידותיו החיצוניות, בלא שהפרטים הקטנים ביותר יבואו לידי ביטוי? איני יודע למי. אולי לך. אבל אני רק משער. אלייך הלוא איני מדבר. הלוא לדבר לא אדבר אף פעם. לא אדבר ממש. יומיים אחרי שחזרתי מהמקום הזה, שלחו אותי ליום אחד הביתה. משורין אחד היה צריך לעבור את המצור — ועבר. באתי הביתה. כולם היו שם. הלכתי מחדר לחדר. ראיתי את סבתא. היא ישבה ליד החלון ואמרה את

מזמורי התהילים שהצילו אותי כל ימות המלחמה. לא אמרתי דבר
ושתקתי. בלילה, אמרה אמא, צעקתי. אחר כך חזרתי. שותקים, את רואה?
כיצד יכול אני, עם כל מה שאני יודע היום, להבין את הרגעים האינסופיים
ההם כאשר המתים מתו והעיטים חגו והעורבים קירקרו והאויב הבלתי-
נראה ירה צרורות בלתי-מכוונים, אך מטרידים, כיצד יכול אני לומר בלב
שלם שהיה זה באמת משהו נורא, והמלה "נורא" הלוא נשמעת מליצית,
בלתי משכנעת, בלתי אומרת דבר, אבל הלוא על אף איומה של המלה
שאין לי אחרת במקומה, שאינה במקומה, ידעתי כל העת שאני עד
למציאות שיש בה גם נוראות וגם איזה יופי מהמם שתחת רושמו אני חי
גם עתה, אחרי שיצקתי את עצמי בדמות מסוימת והעמדתי פנים שאני
מישהו שאינו אני, ולא יום או שנה אלא שנים הרבה, וקרה מה שקרה
ואירעו אותם דברים שאני מבקש לספרם אחר כך, ואני מבקש לספרם
לא מפני שהם חשובים או מהותיים, אלא מפני שהם עומדים איכשהו
בדרכי, אולי בדרכי אנשים אחרים, כמוך למשל, ודרכים אלו משובשות
ואינן נותנות לנו להגיע אל השקט המיוחל, משהו שיחליף פעם אחת
ולתמיד את התלות באהבה, בניגון שמשוררים חדים ממנו את החידות
שלהם, המרפסת הזאת על שפת הערוגות שלא יהיו לי עוד, ולראות, אולי
בפעם האחרונה, זריחה שמסוגל לראותה ילד ואחר כך להיות ראוי, או
עשוי, לא לראותה עוד לעולם, לדעת באומץ ובדכי שיש רק כדור אש
שוקע לתוך המים והחושך הוא מפלט הכרחי, ומכאן ואילך למצוא ולא
לחפש, לא לחוש דברים, לא לנסחם יתר על המידה, לא להתמיד לגדול
אלא לקפוא, כמות שאני, ולהיות אבן-חיה, מהלכת, מחכה לציפיות ומונעת
אותן, וכל זאת בסמויים שברבדים, כי הלוא אין לך דבר שאיתו אתה יכול
להתייצב כנגד האימות שמעמידים בפניך, במילים של אנשים אחרים,
ואחר כך סונטים או גאים בך ואתה אינך ראוי לא לזה ולא לזה

ידעתי אז ככל הנראה משהו על יופיו הפראי של העיט, שאולי אינו
אלא עיט השמש, ששימש סמל לכוח ושלטון מאז ומקדם, ששימש סמל
למדינות ולהערצה עיוורת (כמעט והייתי אומר: נמלקת) של אנשים,
אבל מה יכולתי לעשות אז ושם בידע זה? ואם ידעתי, האם הבינותי?
נער בן שבע-עשרה וחצי, קצת יותר, שוכב פרקדן. תו לא, תו לא.
הלוא כך רואה אני את עצמי מתוך האליפסה של עיני, היום, מרחק שנת
אור. האויב החל שוב לירות בתדירות גדולה יותר. העורבים שהיו
מתגודדים סביב העיטים היו משחקים משחק מאורגן, אף אם לא היה בו
אותו כובד, אותה שייכות, או שמא אותה אדנות. אחד מהם היה חג אט
אט, מקרקר, נוסק, בודק את השטח ואז היו עטים שאר העורבים, חגים
סחור סחור סביב העיטים, שעדיין היו מרחפים בעוצמה מלאת שלוה,
ותוך שהם נוחתים בדילוגים מהירים, היו נראים כאילו אינם כה בטוחים

בעצמם. האיש שאני צמוד אל דממתו חטף עתה כדור. הוא הודעו, כמו גומי עז, וניסיתי לצודד את עיני, לראות מה אירע לו, הלוא איני יודע מיהו, כאשר נפלתי אז, בתחילה לא שמתי לב בדיוק מי צמוד אליי, ועתה כה חשוב לי לדעת, וידי ממששת, עיני אינה מצליחה לדוג את פניו, הדם הקר זולג על ידי, אולי מנחם? ראיתי אותו קודם כאשר צעק אל המפקד, שכבר מזמן נעלם עם המשורייז שלו, ונהגו המאולף מוביל אותו הרחק מכאן. מתוך שנייה של רחמים עליו, או כעס מחלחל, חשבתי; אולי באמת יביא עזרה? אבל נזכרתי בפנים של מנחם כאשר צעק אליו; לפחות קח את הפצועים! והמפקד אמר; איך? אני שם, עוד מעט אני חוזר! מנחם, רציתי לומר לו, האיש הזה פוחד! אבל אנו לא הספקנו לדעת את הפחד, והוא, המבוגר מאיתנו, שידע את התוכניות ואת הדרכים ואת מבואי מובסותו של האויב, הוא הלוא הבין את הפחד הרבה קודם לכן. אבל האם היה זה מנחם שדמו הקר והמת זלג עליי? איני יכול לדעת. עיני מרוכזות עתה מבעד לשמורות הנעולות למחצה, בציפורים. אני רואה במטושטש את הנוצות דמויות האיזמלים, את הכנפיים הענקיות הפרושות בתוך השמים באירודינמיקה מאופקת, את המקורים המעוקמים, את הציפורניים הענקיות הנראות כשייכות לבעלי חיים קדמוניים. ציפורניים חדות מאוד, עיט שנסק קרוב אליי נראה היה לי כאילו נחבא מאחורי ציפורני ברזל הענקיות ופתאום, כאילו על פי פקודה מגנטית, הפועלת על מרכזי העצבים, מתרחשת התחוללות צבעונית, מלאת חיות ופראות שעד כה היתה רוויית פוטנציה בלבד. מתחילה אותה פעילות שהיא דורסנית מאוד; אבל בה בעת אקרובאטית; העיטים נוחתים במהירות שאינה עומדת בשום פרופור-ציה לריחופם האיטי והאצילי, כבמין צניחה, בלא מצנח, חופשית, מלאת חדווה נדבקים לרגע לגופות, ואני אומר כאן "גופות", אף כי אז לא חשבתי במונח זה, ונוסקים

הנסיקה הזאת אל השמיים שגונם הוא עתה כחול יותר, שהתרחשות סמויה משנה את מעטהו, את הילתו, הנסיקה הזאת היא חץ שלוח. משהו בעל מהירות עלקולית המונחה בקו ישר מעלה, ואז בפתאומיות מלאת עורמה נעצר המעוף המהיר ושוב חג לו העיט, נינות ומרחף, ואז מתנפלים העורבים כעדת נערים קשי עורף, אך שובבים להכעיס, ומדלגים בין האנשים לבין העיטים הנוסקים ונוצרת פעלתנות שייחוסה נקבע דווקא על ידי הבוז, על-ידי התיחום שבין העורבים לעיטים, משהו שקט ודורסני. מישהו חומד לצון ומישהו ממלא שליחות הכרחית. המוחלט שהוא העיט כנגד הקבצן המרקד שהוא העורב. על האדמה נראים העורבים מהודרים יותר, בהתרחשות הזאת אין הם אלא להקת הבידור של המדור השמימי. והעיט חג לו אט אט, משיק כנפיו בעוצמה מופנמת, בלתי קנטרנית, ועט על האנשים (הגופות) בזינוק של פנתר מעופף ואז הוא נוסק מעלה בדאיה

החדה שלו והעורבים מחרים אחריו, מקרקרים סביבו, אך אינם קרבים לתוך חוגו. האם הם מנודים? איני יודע מה לבקש עוד, דם קר זולג על ידי, הציפורים ממלאות את השמים, הכדורים שורקים, רוח נושב, חיפושית חדשה מטפסת עליי, אני צמא, גופי מצומק, בתוך שורה של אנדרטאות מעוותות, מה לבקש? מה לחשוב, מוחי מרוקן, הפחד הוא האפשרות היחידה; אבל כה בלתי מעשית

וכך אני שוכב, בפעם האחרונה בחיי בתוך משהו מסוגנן ותפור על פי מידות שאיני מכירן כלל, בין הנערים שעדיין איני יכול אפילו להתגעגע אליהם, שעדיין לא קברתי אותם, שעדיין לא נפרדתי מהם סופית, לא חתכתי את עצמי מהם, לא התוודעתי אל האוהבים אותם, הלוא עדיין לא גדלתי אפילו ביום אחד והם כאן כבר חוזרים לאיזו קדמוניות אפורה שהיתה טמונה בהם, קופאים כדי להישאר לעד בני אותו גיל שהיו בו, במבע של שעה שלוש אחר-הצהריים, חודש מרץ, אלף תשע מאות ארבעים ושמונה

והטורפים שם, החגים מעליי, אני יודע שהם רואים את משחקי, אני חש כמה בוז ואולי אף חמלה הם חשים כלפי החי האחד, והכדורים שאינם יודעים הלוא אינם פוגעים בי, כאילו משהו עוצר בעדם, האי-ודאות יוצרת איזה מתח, אני חי בו לשניות מעטות ושוב לשניות נוספות מתמלא אני אושר כמעט מוחלט כאשר דוממות היריות לרגע ואתה חושב; עוד רגע, הרווחת עוד רגע! רגע, רגע למה? בשביל מה? לאיזו תכלית? וכי מדוע חשוב כל כך המאמץ הרוחני הזה, שאפילו אני עצמי איני מודע לו כראוי, להיוותר בחיים לעוד שעה, לעוד חצי שעה? שכן אפילו בנצחים הקטנים הללו, התחומים היטב בין חిגת העיטים לבין היריות שיוריהן נעלמים מעיני, אני חי איזו חגיגה של התעוררות אל הדברים הרוחשים בי, סמויים, קרבים אל פני השטח, מקבלים צורה, מתגבשים ואני מתחיל להיות קשוב אליהם, מתוכי, והם הלוא באים ממרחקים בלתי משוערים חמישים אלף שנה של ניסיון אנושי מוענק לכל תנוחה מלאה שלי, אומר בתוכי משהו שלא ידע לומר זאת קודם לכן, ולא ידע לחשוב זאת אפילו היום, בשעה שתיים אחר הצהריים... אבל עתה...

מערכות מדויקות ומשוכללות מפעילות עתה מחשבים בתוך גופי ומחשבות מרחקים, אומדות סכנות, מנסות לעדכן מרכזי עצבים, מעבירות הודעות דחופות, משגרות שדרים בהולים, מחפות, ולרגע אני חש בהתרחשות הזאת בתוכי, אני מודע לה, אני מלומד ניסיון בלתי-מצטבר של הקשבה להלמות ממשלות ופארלאמנטים שבתוך מחזור הדם שלי; אבל אני, המתחיל להיות מודע לעצמו, שומע קולות מרחוק, ולא מתוכי. אני שומע שאון של משאית רחוקה. איני יודע מניין היא נוסעת ולאן. כביש ירושלים הלוחם על חייו מעלה, אולי, שיירה נוספת. הציפורים

צורחות, היריות נעשות צולפניות יותר, או שמא רק נדמה לי, הרוח מתעבה, כאילו מנסה לכבות איזו אורה שעתה נבלע מעט זוהרה. מצויה כאן, יקירתי, שמחה מסוימת; הזמן איכשהו חלף או חולף, או מדרה; באוויר ישנה השתנות מה; האור לא כבה, אינו מועם, אבל נעשה שקוף יותר ומאחוריו נראות עלוות, כאילו צללים המבקשים להופיע. העשן הדק שקודם התאבך, נעלם כבר מאחורי שוכת הצבר; אבל מעבר לגבעות נראית איבחת אבק שזוהרו שונה. גונו מבהיק יותר על רקע שמיים, שכנראה שונה גם גונם. אולי כבר חמש? אני שומע צלצל של פעמון רחוק וגעיית עז, משהו תמים, אך נעים לי לשמוע את הפעמון מדבר אל העז ואני מתחיל לחשוב על איברי

לולא הייתי מצייר מעט בגיל שש-עשרה בסטודיו הישן ההוא ליד בית-העם אצל המורה לציור מהעיר, שבא כל שבוע לבוש חליפת קורדרוי ומגבעת רחבת תיתורה, לולא ניסיתי אז, מחמת אילו ספקות שהחלו לכרסם בי, לצייר ציורים כחולים ואדומים בניסיון די נואש, אולי אף מגוחך, להיות צייר רגעי, בן חלוף, של דברים בלתי-קיימים, הנראים כאילו הם הממשות עצמה, לולא כן (ואיני בא ברגע זה לנסח חוקי אמנות, שמאז גיל שש-עשרה לא עסקתי בה ואיני מתכוון אי-פעם לעסוק בה שוב), לולא ציירתי אז, אולי לא הייתי מבין עתה, בשוכבי שם בתוך הבקעה המתעממת אט אט, את האיברים שלי כאילו היו מחוץ לי. אבל ציירתי ידיים באותו סטודיו בעל חלונות עתיקים וגבוהים עם שבע בנות מכוערות של איכרים שכנים ושני בחורים מהקיבוץ הסמוך, והיו לי ידיעות מסוימות על-אודות ידיים ורגליים, שאולי הרבה אנשים אינם יודעים. גם הראש, והזרוע. העין היא באמת מיקרה ירצא דופן, כי רק בחיצוניותה היתה ידועה לי קודם לכן, ואילו השרירים היו מורגשים גם ללא הציורים בסטודיו המצחיק שהיה דבוק לשובך היונים של משפחת וילבושביץ, שהיה בנוי פחים חלודים חבורים יחדיו, כמו כוורת, שיונים היו מהמות בו, לבנות, וכל העת עפות ושבות לפחים ומטילות חריונים בעדינות אינקץ. העין היתה, לכל היותר, מכשיר-ראייה משוכלל. אבל אני הלוא ניסיתי אז לצייר משהו מיסתורי, אפוף אליפסות, משהו שקוויו העדינים אינם מכריעים, אלא משווים הבעה לפנים שהיו צריכות להיות דמויות ממשות, שאין יודעים מה היה קיומה הפיזי, לשון אחר, העין היתה לי מעשה קישוט ולא עמדתני על תזואיה ופלאיה ועל הקווים העדינים המרכיבים את צורניותה. לכן לא יכולתי לדעת דבר על משאה ומתנה של עיני עם העיט. בבאלט המהודר והשקט של הניקור ושל החן האכזרי שהייתי עד לו, היתה העין פועלת בעצמה ואני לא הבינתי את צורתה, את מיבניה ואת חוקיה. אבל היד היתה לגבי דידי משהו מוכר למדי. ידעתי אותה כמי שצייר ידיים של ממש, העתיק ידיים של ערבי מכפר ק' שישב על כורסא וחייך ועישן סיגריות ושימש לנו

מודל. קראו לו אבו-שלוף, אפילו את שמו אני זוכר, את היד ידעתי כמי שידע כיצד היא נראית במצבים תנוחתיים שונים, כמעוצבת בתוך שלושה ממדים ואינה נראית מלפנים כפי שהיא נראית מן הצד, שהרי את העין אין רואים מן הצד אלא כצדודית, כאיזה מסמר בעל צורה משולשת המוכנס לתוך מישוואות של פסים ואליפסות שבורות...

והלוא על כן יכולתי לחשוב על יד או רגל, היו לי נתונים; אבל לא יכולתי לחשוב על מה שאומר מאוחר יותר כאשר אגיע לאוהל של נילי או כאשר אפגוש את המורה חנקין, לא יכולתי לדעת במדויק כיצד אני מעוצב סופית כאבר מגן-ילדים קפוא המוכנס לתוך ספר לייבוש פרחים של המורה לטבע, מה היה שמו, פרבר, שהיה די אוהד את הילד שהייתי כשהבאתי לו את החצב הראשון הפורח או את הכלניות הכחולות. כן, רק מאוחר יותר, ברגע של הקימה משם, אותה קימה שעוד תבוא, אחרי שעות ארוכות, אולי הארוכות ביותר בחיי, בפתאומיות של השנאה המרה שאשנא לרגע, בעוצמה כמעט בלתי-אפשרית, את הניצים האלה, את העיטים והעורבים ואת האויב הבלתי-נראה היורה בי, יורה בלא הבחנה בילדים המתים האלה, ילדים שהיו יכולים לגדול ולהיות אנשים ביתס ישר לגידול שיחול בי, בין אם ארצה בין אם לאו, רק אז אוכל לחשוב על הרגעים ההם שבהם יחול המיפנה ההוא. המיפנה שעל פיו ייוותרו הילדים האלה בני גיל אחד, סופי ונחרץ, שפעלתנותו של מה שאנשים היו קוראים אז, במושבה, "טבע", והיו מסווגים אותו לפרחים בחורף, ליורה בעיתו, לפר העולה על הפרה, שפעלתנותו קבועה בלא שום חמלה או רשעות. האם זהו באמת כורח? אנושי? טבעי? רצייתי לחשוב על כך. שכן מתי עוד אוכל לחשוב על מלחמה במצב שכיבתי כזה, ברגע מתוח כחבל דק בין מוות אפשרי לחנינה בת שניה? האם אוכל עוד אי-פעם לחשוב על דברים פשוטים לכאורה, אבל קבועים עמוק בתוכי — ובעצם הלוא הם קבועים בתוך כל אחד מאיתנו — גם בר, אף כי לעולם איני אומר את הדברים שאני הוגה אותם לך, כמדבר, אבל לא מדבר ממש, האם אוכל לחשוב כך מתוך המאורע עצמו ועם זאת גם מחוצה לו, שכוב על הגב, מעמיד פני מת, מודד שניות כאילו היו שנות אור, חוגג רגע של חיים אחרי נסיקת עיט או מילוי מחסנית של אויב אלמוני מאחורי שוכת צבר או שיח שאפילו את שמו איני יודע. זהו הרגע לחשוב בו. אבל הוא מתמסמס, החיים הניגרים האלה, החוקיות של הטבע, הילדים המתים שעל ידי, הדם הקר הזולג על ידי, ואני חושב תחת זאת על איזה עתיד, לפרקים של שעה, לפרקים ארוך מאוד, עם זיקנה ושיבה ותמיד הלוא אהיה זקן מהם, אף כי כולם כאן מבוגרים ממני בשנה אחת או שנתיים, ואפילו מנשה שנשאר כיתה, ולמד כיתה אחת מעליי, ייוותר נער צעיר כאשר אהיה אני מלא הדים של כל המוות הזה, ואבוא הנה זקן בהרבה ממנו ובשיער שיבה, או

בפנים מרופטות, האם אוכל לומר שלום, לרמוז משהו, להצית מקטרת שהם יריחו ממרחק עצום את ריח הטאבאק שלה? לעשן אותה למענם, להוליד את הילדים שהם לא יולידו

וכך יכולתי להרהר בהדים האלה שימלאו אחר כך את חי ולא על נצחיות גילם כאן, בבקעה, בתוך חסד עשוי גבעות, עם האור המתרופף, כן, מתמעט איכשהו, בין עצימת עין אחת לשניה, רחוקה ממנה, ועל איזו יד, על תנוחה של רגל. שיערתי השערות סיגנוניות, ולא בלי חרדה, על זיעת הגופות הלוכדות את המוות באיבה מלאת ערגה, חשבתי על הבשר שהיה ידידי קודם לכן ושעתה נמלק במקורי העיטים, ראיתי עינים, עינים ממש, עינים שכל אחת מהן ראתה אותי במשך שעות ארוכות של מאבק, כאשר עוד ירינו, כאשר הסתתרנו מאחורי המשוריינים השרופים, עינים הנישאות לשמים במקורים שנהיו עוינים, מלאי עברה מתוכנתת יותר מאשר ייצרית. נמלאתי אז אותה חרדה שציירה ציורים של גפיים, חרדה מדויקת של ידיעת האיברים התלושים שמאוחר יותר, ותודה לאל, תהיה לרגע אחד הזעם הנורא ביותר שאדע מימי, והזעם יפוג ויימוג לתוך חי כרעל כמוס

אבל העיניים לא השתייכו למלחמת הצורניות החומדת כל מחשבה עמוקה וטורפת אותה, העיניים נוקרו על-ידי העיטים ועל-ידי העורבים הליצנים כאילו היתה בעיניים המנוקרות איזו הכרזה אמיתית של כיבוש, של הכנעה, אדוני-רשע קטנים מנקרי עיניים! ואני עצום העיניים, חושב על מירקם ידי כשהיא מנוקרת על-ידי מקור של ברזל וכדורים חותכים את האוויר בשריקות עזות

איני זוכר אם קראתי אי-פעם באנציקלופדיות הרבות, בהן מילאתי את מוחי העייף שנתיים, או אפילו שנה אחת, קודם למלחמה, וקראתי אותן כל כך לשווא כדי לדעת את כל הדברים הלא-נחוצים, שעתה, כאשר אני זקוק לדעת, איני יודע היכן לחפש מקור ידע אלא בתוכי, בתוך גוף שפעולתו ופעילות מנהיגו, הוא מוחי, נעלמה ממני, איני זוכר שקראתי אי-פעם על אהבת העיניים של עיטים. אבל כולנו למדנו שנים על שנים דברים שיאפשרו לנו לא לדעת כיצד לנהוג ברגעים החשובים ביותר בחיינו, רגעי אהבה נוראים או לידה או מוות או חולי... והם ניקרו את העיניים ואני לא ידעתי מדוע מאוהבים הם כל כך בעיניים ומדוע דווקא העיניים מעוררות בי צמרמורת חשוכת-מרפא ואחר כך בא הבשר, של מי, של מנחם? אולי, דם של האיש שזלג על ידי, האם? שמעתי את העיט, ראיתיו שועט, ועתה אילו פנים יש לו, והלוא לא ידעתי. ואחר כך נח העיט על הגבעה, על בליטת סלע, משהו כה מהודר, והאויב, אני רוצה לומר משהו לזכותו, החל עתה לירות גם בהם, בעיטים; אבל בזו של העיט לכדורי האויב הוא מוחלט יותר מאשר דביקותו בבקעה שהוא אדונה.

האויב שבע, העיט בז, בז הבז, האויב יורה, באדישות, שותה קפה, הניצחון שלו, לכמה זמן? העיט יודע פרספקטיבות שהן אולי נצחיות — החיים אינם מישוהו ירוי או אויב מיקרי השותה קפה ומחר ימות בקרב אחר; החיים הם מירקם המכיל גם אותו וגם את מה שעוני מרמזת עליו כל העת, שיש זמן רחב יותר, דברים שהתרחשותם רק מתחילה, היריות נשמעות עתה כאילו גם האויב אינו בטוח עוד מי ניצח כאן, ובזו של הבז אומר: מי באמת מנצח? גופות או האור המתעמעם, ומחר יהיו היורים בשר מרקיב על הרים ובקעות אחרים, בשר שעורבים יתבדרו עליו. ואולי זוהי הסיבה שמאוחר יותר, יומיים לאחר מכן, יראו אנשים במחנה שמאחורי החורש שמונה ראשים של חבריי תקועים על כלונסאות, סמל למובסות הניצחון שהחל עתה מתכרסם למול העיט המלכותי המנקה את כנפיו באיפיון מאופק. המלה "אכזריות" למראה כל אלה נדבקה אלי מאוחר יותר, אפילו הכלונסאות עם הראשים. גם המילים היו צריכות להיולד חדשות ולדעת את מקומן, ואני חושב במילים שציידו אותי בהן כמו המימיה שנותרה ריקה, או המחסניות שאין בהן עוד כדורים, וגם האויב הזה שמחר מוחרתיים ימות בהרים, ושותה קפה אחרון, אינו יודע שהעיט יהיה כאן גם אחריו, אבל אולי אני אהיה אחרי העיט, ודברים מתערבלים כאן במוחי ושואלים למי הניצחון בשכיבה הנצחית הזאת בין מטח יריות למישנהו

הלוא יבוא נקם הניצחון והוא יהיה תרישי ועגום. אבל האם ידעתי אז מה יהיה המחיר האחר? המחיר של ההדים שימלאו את החיים והסמלים שיעשו מכם, מתוקיי השוכבים לידי, סמלים נשכחים, אבל בלתי ברורים, מלאי מיסתורין, אך מעוותים, שהביאו איזו גאולה, למי? לא לי, או שמא כן? והעורבים, שאפילו העיטים בזו להם, היו מרקדים עתה, מקרקרים, מפזזים, להקת הבידור השחורה-אפורה על רקע היום המחליף נגוהותיו ופעמון כנסיה שוב מדבר על צלוב אל, ואתה שכוב, מחליף צבעים, מחפש מילים, נולד כל רגע, והעיטים נחים ומנקים נוצות

איני יודע בדיוק מתי החלטתי לקום ולברוח. מן הסתם היה כבר חשוך; אבל לא מאופל עד כדי שלא אוכל לראות ולהיראות, ואכן קמתי ובאותה שניה ממש קמו מתוך שורת המתים עוד שני אנשים והיבטנו זה בזה וצעקנו משהו, ונורו מטחים צפופים לעברנו והתחוללה סערה בין העורבים, והעיטים החלו לעוט כאילו נפגם משהו משוחק כראוי, נבלם, נפרע, ואנו החילונו לרוץ לעבר אותו חורש שכל אחד נשא אותו בליבו כל אותן שעות, החורש שראינו מאחורינו לפני שנפלנו פרקדן

הלוא ממש באותה שניה קמנו. היה זה לאחר שעות ארוכות של דממות קצרות ועורבים ועיטים ושקיעה איטית של האור הבהיר לעבר שקיפות אטומה ודימדומים ואחר כך מעין התעבות עליזה, ואיני יודע

מדוע המלה "עליזה" היא שקבעה מקומה כאן; אבל היה משהו עולז בפתאומיות החשיכה המתבררת עתה כמיפלט, כמעין אחרית-ימים מתוכ-ננת, ואתה יכול באמת לסמוך על סדר מסוים של הטבע, על מערכים משתנים ונצחיים, על יום שיבוא אחרי לילה, על עיט שיודע את מקומו, על אויב, ועל האפשרות שאתה מקבל כדי לנוס, ולכן היה זה רגע אחד, ממש רגע אחד מסוים שבו שלושתנו, כאיש אחד, ידענו שעלינו לקום והוא נפל עלינו, הרגע הזה, שכן כל אחד מאיתנו ידע רק על מציאותו- הוא בשטח, ואז, כן זה היה אותו רגע של חמיקה שבו חשנו יחד, אולי משום שפתאום היינו שלושה ויכולנו לשנוא משהו ביחד, ולשנוא יחד תמיד מהמם ואפשרי יותר משנאה פרטית וכמוסה, חשנו אז אותה שנאה כבדה ועמוסה שהחליפה את ה"עליוזת", שנאה שעיתויה אולי קשה להסברה לאור כל הנאמר לעיל; אבל מובן כל כך לי, ולחבריי, כלפי העיטים

קשה לומר בוודאות ששנאה כשלנו היתה שווה. חשנו אותה לרגע והלוא מייד נפרדו דרכינו. תוך כדי מנוסה מתוך האפלה אל החורש רעדנו שלושתנו מתוך תיעוב מדהים ואז נעלמנו זה מזה... ומאוחר יותר נפגשנו ודנו בכך. דיברנו, או נכון יותר הם דיברו, ואני שתקתי, על העורבים והעיטים. הם דיברו בבוז. אני חייב כאן הסבר; אני לא דיברתי לא משום שפתאום חדלה בי אותה שנאה, נהפוך הוא, היא התגברה וטרפה אותי, אני לא דיברתי כי לא הבינותי על מה הם מדברים שכן אני לא זכרתי, הם כן. הם ניסו להזכיר לי ואני אמרתי שאיני זוכר ואכן לא זכרתי. שלושה ימים תמימים נמחקו מתודעתי והסיפור שאני מספר לך עכשיו, סיפור שאת, כמובן, לא תקראי אף פעם, כי לעולם, לך, לא אראה אותו, הוא תוצאה של הישיבה אז באפולוניה זכירה פתאומית של היום האחד הזה... אבל הם דיברו והדברים מצאו הד ברחשים סמויים בי וידעתי שהם מדברים על השנאה שבי, ולא ידעתי אז שהם אכן מכוונים לשנאה שנולדה באותו רגע של מנוסה

אבל הם דיברו ואני מצאתי הד לדברי-קללה שרק מעטים חשו, איזה טרף, יא עיני, מהההה חארייתים, זרגיים, לתוך כוסיים וכאן, איפה, על יד, למה, ילד, מי, על הגג. אחר כך, המלחמות, איזו, אני. אתה, מלחמה איזו. לא יודע, כולן אחת, מתי החלה זאת ונגמרה אחרת, החלה אחרת ושוב, ילד, ואתה, לא הוא, אולי בנך, אתה מהמושבה, עליך אמרה זקנה תהילים ואתה חי, חריק, איבן חירק, ומה, לא יודע ואז. אל תיגעני בתחבושת, ציירי על הגבס את עצמך, אני אשתוק ואני בתוכי, התקרה יורדת עוד ועוד ועוד ואז המהלומה שהיא אני. מי. אני, לא? אתה לא. על הראסי, והוא צועק תירו בחארות ואין כדורים ואחר כך ביליארד בלילה, איזה ארוך, ומי מת, לא יודע, מי חי, הגנילדים, זוכר, גננת, היא חיה, הם מתו, הילדים, תראה

אותם בגנים, מה קורה להם ברגע האחרון לפני. מה קורה. מה מתעצם בהם. מה עושה אותם פלדה או גומי ועוצרים את המוות בגוף שלהם ואז הם קופאים כמו החללים של פומפיי שממלאים אותם בגבס ומוצאים אנשים, קפואים, בתנוחה של משגל או חיים, כך, אלפים שנה לאחר מכן, מה קורה להם ברגע של התנוחה האולימפית, כמו מפית מפלדה, והם לא אמרו מי הם, מה חשבו? על מה? מי היו? אמרו להם: תהיו ילדים טובים, אהבו את אבא ואמא, אימרו יפה שלום, והם חייכו ואז קפאו והצילו אותי. למה אותי. אותי מכל החארות, דווקא אותי, על המנזר, לפני ההקזה ואחר כך על יד החומה בסימטת המוות, עם הכדורים ברגל אתה עושה את זה לאבותיך ואחר כך הם יעשו את זה לך, ודור לדור עם כדורים, ובדיחות, ולמה עושים אותכם בכפיות ולמה מאכילים אותכם בכפיות ולמה אינכם נסים או צועקים או אומרים מי אתם, זממים שכמוכם, וביצרות, חארתיים, כמעטיים, אפסיעדיים כלומפינים מי מי

אני לא דיברתי, נילי. הם דיברו. היו הדים. אותם אומר לך אחרי מותי. לחקוק על המציבה; כאן קבור איש ששתק את יופיו ואילו את כיעורו ניסה לחיות בעוצמה בלתי-מתפשרת

ניסיתי היום לחשוב על העורבים. היום הם נראים לא מהודרים. חשבתי כך כי כתבתי משהו על אודות אשה אחת שעמדה בבית-קברות לבושה שחורים ונראתה כמו עורב מדהים ביופיו. צריך לבודד כל בעל-חיים. על יד העיטים אין העורבים אלא להקת שוטים. העיט אינו זקוק להגדרה. הוא מבודד לחלוטין, בין כה וכה, ויש בו יוצאות דופן, אותה הדרות שאתה מוצא בכירכרות ישנות, בפוחלץ של נמר, באציל הגר בארמון נידח שפוצץ את כל הדרכים המובילות אל ארמונו כדי שתגיע אליו דרך הסירפדים, דרך האשוחים, ברכיבה על סוס

העיטים שחגו מעלינו בעת המנוסה היו מענה רב-חשיבות למה שאירע עד כה בבקעה. העיטים רצו נקמה. האויב ירה בנו; אך חסות החשיכה היורדת הצילה אותנו. ואחר כך הלכנו איש איש לדרכו. איני זוכר עוד מדוע לא רצנו יחד בתוך החורש. האם ידענו דבר-מה שאסרו עלינו לדעת? האם "היחד" היה מפחיד מדי אותו מפקד שקודם נס? איני יודע. ומישהו אחר אולי חייב להשיב תשובה על כך, אף שהיא אינה מעניינת אותי. אני, הלוא רק כעבור יומיים הגעתי. איני יודע מה אירע לי ביומיים ההם... איני יודע מדוע הגעתי לפתח המחנה עירום, רעב, צמא, מלוכלך, והת-עלפתי בשער. האם הרגתי אנשים? מה עשיתי בבגדי? ואחר כך נחתי יום אחד, ונסעתי הביתה ליום, שבתי ושוב הלכתי לעשות את שהיה מוטל עלי

הנחתי מוקשים, יריתי כשהיה צריך לירות ולא חשתי כלפי האויב שנאה מיוחדת או אהבה מיוחדת. אבל העיטים, באותו רגע של התנתקות

מעולמם, מן הבקעה שלהם מוצפת האור, העיטים שראינו לאחרונה להרף עין כאשר הבטנו לשניה, בפעם האחרונה, וראינו את הגופות המפוסלות בנוף, את העיטים, שנאנו אז שנאה מלאת חום. בשנאה שלי נמוגה, כנראה, גם עורמה מסוימת, כי, כאמור, היא נמוגה בי ונהיתה משהו שנהייתי כולי ולא נתלחה עוד בהם בלבד...

הלוא כאשר היינו על אותו גג של המנזר, מאוחר יותר, וירינו, והגיעו פתאום עיטים שלא בזמן, ובוודאי אף לא אותם עיטים, או שמא כן, והכול ירו באויב כיוונו שני חבריי את רוביהם אל על וירו בעיטים, שכחו את האויב הצר עלינו, ואילו אני המשכתי לירות באויב. הם ירו בעיטים בפראות, ומובן שהחטיאו, ואף ידעו עד כמה מגוחכים הם. אבל הם היו חייבים לירות בהם ואני יריתי באויב בלתי-שנוא דווקא משום שאת העיטים שנאתי שנאה עמוקה, כי משהו שאתה שונא כל כך אתה גם מכבד ויודע שהוא ראוי למשהו גדול ועצום מן הנקמה העלובה שלך. הם בכו, חבריי, הם קיללו, אבל לא פגעו... האם העיטים הכירו אותם, האם הריחו את ריח החיים האחרונים שבהם? הלוא אחד מהם נהרג אז על הגג ונותרנו רק שניים... והשני נעלם מאוחר יותר, אחרי שהלך לנסות לנקום באותו מפקד שנס, שידע מה הסיכויים והעריך אותם נכונה ואולי באמת קיווה להביא עזרה... חברי הלך, לא מצא, ואחר כך ראיתיו כאן או שם, והלוא הוא היה איתי על גג המנזר, ואחרי כן נעלם

האם הוא מייבש את האמאזונות? האם הוא מוכר חולצות במנהטן? האם הוא נהג משאית בצילה? איני יודע. האדמה המקוללת הזאת, השונאת אדונים ואוהבת עיטים, נגמרה לו. וחשבתי על שני הילדים, שני חבריי, איני יודע אפילו מה שמותיהם, מה שם ההרוג ומה שם הבחור שנעלם, הם ירו באלי השמש בצחוק המפואר והנצחי של העיטים שבזו להם כל כך, ואני ראיתי את הבז במקורי הברזל והבינותי אותו, האם יכולים שני ילדים לעקור סדרי בראשית ולארגן מחדש את טבע העולם? אמרתי קודם "עורמה מסוימת", כי אני חשתי שאני קורבן מובחר, והיתה בי שנאה של מישהו המכיר בעליונותו המוחלטת של נשוא שנאתו.. הלוא הוא נוסק כמו עשוי הוא משברי נוצות, מעננות, הוא עדין וטורף, משהו עז ורך ואפשר לקרוא לו בז, ויש הקוראים לו כך, והשנאה נתבשלה ימים הרבה אחרי ששכחתי את מקורה, ואיני יודע באמת האם היו אלה עיטי השמש או עיט-הסלעים הנדיר, ואם מצויה בי שנאה ערמומית אל המנקר המעופף קלילות ונוקר את עיני הילדים הרי היא חמדת הקורבן הבוחר לו אויב כלבבו. לא יכולתי, איפוא, לשנוא עיטים אחרים בלא שאחוש שעייט בתוך כלוב הוא עייט צבוע, הוא עייט מת, ואינו אויבי... אויבי שם בשמים ומחפש את גופתי בין סלעים, וימצא, יום אחד הוא ימצא...

בחשבון הסופי הוא ינצח... הוא חייב. בלי חמדה, מתוך כורח שאני הלק ממנו

האם לא חשבתי אז בתמימות, שעתה נראית לי ערמומית, על שורה משיר שהעוותתי למען הרגע והיא נתמחה בי ברגע התהוות, ברגע היווצ-רות, אותה שנאה מיוחדת; היורה ירה והשוחט שחט והעיט בז. ידעתי שהמילים אינן המילים המקוריות; אבל הפאראפראזה היתה לי משהו שיכולתי להיתלות בו, כמו לחשוב במושגים של קומו תועי מדבר צאו מתוך השממה, או בני שצעק ניהרות; אנחנו לוחמים על שישה מטרים של כביש, שישה מטרים בלבד, האם היו באים העיטים, כלומר נציגי הסדר האלוקי רק בשביל שישה מטרים של כביש...? ואת הדברים האלה אמרתי ברגע של התעבות החשיכה והידיעה המפתיעה שאולי בכל זאת נגזר עליי לא למות עימם, שימעו ילדים, אני איתכם היום לא מת, אני חומד לי לצון, אני זונח אתכם, האם ניתנה לי רשות? אם אתם מתם למעני, למען מי אמות אני? אבל הלוא הכדורים שנתקעו בכם כווננו אליי ולי אין אל פרטי בכיס ושום יש מהישויות האלוהיות אינו מוסר לי דו"חות, אני מן הסלעים באתי, ובמושבה אף אדם לא היה מאמין שאהיה מועדף על כל הילדים הראויים יותר והלוא הכול היו ראויים יותר, אתם שיחד למדתם איתי בגן, ובבית הספר, מן המושבה שלנו, מן המושבות הסמוכות, הלוא כולנו היכרנו זה את זה, כולנו בקענו מאותן ביצים, והנה אני נפרד מכם, על יד עיטים, למענם הם יחפשו אותי, אני את שלי עשיתי, התחנפתי אליכם, שיחקתי מת, ארבע שעות, ואתם נשארים כאן, את הילדים אני אעשה בשבילכם, אתם את הילדים שלכם לא תעשו, אתם את הפרות שלכם לא תחלבו... היה משהו ספקני ומלגלג במעמד השירי כמעט של הפאתוס הזה, אבל אדם שוכב על גחונו, נחש עלי סלע, מולו אלפי שנות עוינות, והוא חסר אונים, והחמלניצקים של כל הדורות אינם יורים בו, ציפורי השטן אינן מעלות אותו על הגרדום או האוטו-דה-פה. אני פתח-הצלה פעוט לעצמי, ולבן שאולי אוליד אי פעם, אם אכן ירצה להיוולד... מי... ואתם כאן, בעלי התנוחות הנועזות, אתכם הלוא איאלץ לשכוח, כי אסור לזכור, לזכור את הרגע הערום בו עצרתם בגופכם את הצער שלי, את העוינות שלהם, את הטבע בפעילותו הבסיסית והיצלתם עם, היצלתם אולי אף אותי, ואני לומר לכם תודה איני יכול, כיצד לומר, האם ביקשתי מכם משהו? ואל מי במפורש לפנות...? הלוא מלתעות העיטים לא נתקעו בי לא מתוך הכבוד שאני רוחש לעיטים, אלא מתוך אדישות, מתוך חוסר אתגר, האם עיני אילצה אותם לנהוג בי מנהג ביזוי ולהתעלם ממני? אולי רצו שאראה את הדברים עד סופם המר, כי היתה שם באמת איזו זחילה אינסופית של הזמן הכסוס, הנרמס, והייתי הלוא קפוא בתוכי וחילחול של חומרים בתוכי היה כמו מוות סמוי, מוות הרוצה להתממש,

היודע שהוא חייב להתממש במקורי עיט, במקורו של אל השמש ורצון נחוש פיעם בי, אולי, רצון שלא עמדתי על טיבו, כן לחיות, לחיות בעולם בו מנצחים העיטים המפיקים תועלת מכל המאבקים, מכל האירועים שהובילו אותנו כולנו אל הבקעה הזאת, משני הצדדים...

ראיתם פעם איך מכרסמים דגים דג חולה? כיצד הם מכרסמים אותו עד שהוא מת? והיונים, סמל השלום, האם אינן הורגות את החלשים, את הפצועים, את הפגועים? איזו תאוות שלמות יש בכירסום למוות של ציפורי דממה אלו?!

האויב היה שם. הוא ירה. הוא היה שם בגללי. בגללנו. הוא היה שם מתוך מניעים שרק מילים מסוגלות להבין והחיים לא. העיטים באו לשם מתוך מחוז האלוהות, מתוך המחוז בו המוות קודם לחיים ומה שאתה יודע מראש וקיומך הוא צידוק למפרע, נסיעה רטרואקטיבית מן המוות שקודם לכול אל הלידה הבלתי-נחוצה ובלתי-הכרחית בעוד שהמוות הזה, ניקור העינים האלה, הכרחיים הם עד, עד

הידיים שהרגו. הילדים שלא יגדלו. התנוחה המפוארת של אנדרטאות התבוסה, ילדים, שאחר כך ילמדו את גבורתם בבתי-ספר למען ילדים אחרים שנועדו למלחמות אחרות, כדי להמחיש במוות וחיים את רעיון המילים הבלתי-נחוצות המומצאות על-ידי מחשבים אנושיים ולא על-ידי חמיקת הטבע אל תושייתו...

הם לא התחבאו. הם ניקרו. העורבים ניסו לשעשע אותם לשווא. טרפו ללא חמדה ובשיטתיות חמורת-חוקים ומדודה, נסקו אל על בלא גאווה יתירה ובלא שמחה. לא החמיאו לעצמם כמו העורבים, שכל הזמן אהבו את עצמם והתפעלו מעצמם, הם היו עמוקי חקר, שקטים, מאיימים, מרחפים, בעלי עוצמה לא-משוערת ובלתי-חומדים. הם היו מלאי תפארת ואני שנאתי אותם כל כך עד ששכחתי אותם

כשהגעתי לשער אמר השומר; הנה אסא, ועוד הספקתי לומר לו אסאהל, לא אסא, והתעלפתי. התעוררתי מאוחר יותר. שתו תה. הקשיבו למוסיקה ערבית בפאטיפון. הרוח נשב. איש אחד נתן לי סיגריה. איני זוכר מי היה האיש. היא היתה עגולה ולא שטוחה. מאוחר יותר, לא דיברתי, אף כי יש אומרים שהשיחה האחרונה בינינו, בין שלושתנו, היתה מלאה, וכי כאילו גם אני דיברתי. אבל אני מוכן להישבע שלא אמרתי מלה בגנות העיטים, כה מלאה ועמוקה היתה שנאתי

וכך נהייתי למה שאת נאלצת לבלוע, מין אינאיש שאינו סולח לעצמו. מה איני סולח? שהייתי שם מהתלה שכובה על גבה והמוות המה סביב ואני חולה איבה לכל המורים שלא ציידו אותי בשום כלים ליום ההוא, לגננות ולהורים, לידידים ולדודים, לעוברי אורח ולמורי הלכה, לא סלחתי אפילו לחלומות שחלמתי עד אותו יום, למפקד שלי ולמפקד שלו, לאויב,

לאוהבי האויב, לא סלחתי להם על האפשרות שזרעו בי לאהוב, דבר שאני מסופק בכדאיותו והכרחיותו ולומר, אני רוצה, לומר, הנה אני, אדם שאוהב גשם ולא להיות מסוגל להיות אדם כזה לאהוב גשם מה שלא יהיה מכונית חדשה איזושהו מעשה רחוב או בית או זיכרון או מה ומה זה להיות סתם כך רגעים שזורים בחוט מודבקים בסיכות ביטחון ניקלות, כך היה והוזה וכך להיות מיותר לא לומר דברים מפורשים ללכת ממלחמה למלחמה, לחפש את המקורים שלהם והם אותי עד ש הלוא יגיע היום ש האם לא ידעתי אז דברים אחרים? ואם ידעתי, האם שכחתי אותם? משהו עמוק בי מונע אותי מלדעת מה אירע. נקמת העיטים. הם זרעו בי את היידע העמוק שאסור בשום פנים ואופן לדעת אותו

• פרק מהנובלה 'מורה הנקין והעיט'.